

Sygn. akt I Ca 417/13

Dnia 18 grudnia 2013 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Antoni Smus

Sędziowie: SSO Iwona Podwójniak

SSR Przemysław Majkowski

Protokolant: Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2013 roku w Sieradzu

na rozprawie

sprawy z powództwa W. D., G. D. i C. W.

przeciwko M. K. (1), A. S. (1) i M. M.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Rejonowego w Łasku z dnia 29 sierpnia 2013 roku sygn. akt I C 255/11

I. zmienia zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że:

1. pozbawia wykonalności wyrok Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 22 marca 2011 roku w sprawie III C 369/10 zaopatrzony w klauzulę wykonalności postanowieniami Sądu Okręgowego w Łodzi w sprawie III Cz 904/11 z dnia 14 czerwca 2011 roku oraz z dnia 17 sierpnia 2011 roku – w zakresie pktu 3,

2. zasądza od pozwanych M. K. (1), A. S. (1) i M. M. solidarnie na rzecz powodów W. D., G. D. i C. W. kwotę 1 646,00 (jeden tysiąc sześćset czterdzieści sześć) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu,

II. zasądza od pozwanych M. K. (1), A. S. (1) i M. M. solidarnie na rzecz powodów W. D., G. D. i C. W. kwotę 1 029,00 (jeden tysiąc dwadzieścia dziewięć) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania za drugą instancję.

Sygn. akt Ca 417/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 29 sierpnia 2013 roku Sąd Rejonowy w Łasku w sprawie z powództwa W. D., G. D. i C. W. przeciwko M. K. (1), A. S. (2) i M. M. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności oddalił powództwo na koszt powodów.

Rozstrzygnięcie zapadło po następujących ustaleniach i wnioskach.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 22 marca 2011 roku w sprawie III C 369/10 Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi zasądził solidarnie od powodów C. W., W. D. i G. D. na rzecz pozwanych A. S. (1), M. K. (1) i M. K. (1) kwotę 8 569 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu.

Klauzula wykonalności temu tytułowi egzekucyjnemu została nadana przez ten Sąd postanowieniem z dnia 22 marca 2011 roku – co do kwoty 3 600 zł oraz postanowieniem z dnia 17 sierpnia 2011 roku – co do kwoty 4 969 zł.

Prawomocnym nakazem zapłaty z dnia 22 listopada 1999 roku Sąd Rejonowy w Sieradzu w sprawie Ng 1261/99 zasądził na rzecz Z. D. i C. W. – współników spółki cywilnej (...) solidarnie od S. Z., R. O. i M. K. (1) – współników spółki cywilnej (...) w Ł. kwotę 95 047,28 zł z odsetkami i kosztami procesu.

Postanowieniem z dnia 13 lutego 2007 roku w sprawie V GCo 184/06 Sąd Rejonowy w Sieradzu nadał powyższemu tytułowi egzekucyjnemu klauzulę wykonalności przeciwko małżonce dłużnika M. K. (1).

W dniu 9 czerwca 2011 roku pełnomocnik powodów złożył wobec pozwanych oświadczenie o potrąceniu należności przysługującej powodom wynikającej z nakazu zapłaty z dnia 22 listopada 1999 roku z należnością jaka przysługiwała M. K. (1) wobec powodów na podstawie wyroku Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w sprawie III C 369/10 – w zakresie kwoty 3 600 zł. Natomiast w dniu 20 września 2011 roku takie oświadczenie zostało wystosowane co do pozostałej kwoty kosztów procesu, tj. w wysokości 5 338 zł.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 19 października 2012 roku Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił powództwo M. K. (1), S. Z. i R. O. przeciwko powodom o pozbawienie tytułu wykonawczego – nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w Sieradzu w sprawie Ng 1261/99.

Mając na uwadze takie ustalenia sąd pierwszej instancji wskazał, że powództwo nie jest uzasadnione.

Powództwo zostało oparte na przepisie art. 840 § 1 pkt 2 kpc, zgodnie z którym można żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło. Jedną z form wygaśnięcia zobowiązania jest umorzenie w wyniku skutecznego potrącenia wierzytelności.

Sąd nie uznał zarzutu, że uprawnioną z tytułu zobowiązania C. W., W. D. i G. D. jest radca prawny I. D. jako pełnomocnik procesowy wierzycieli – uprawnioną jest strona, a nie pełnomocnik.

Co do zasady zatem istnieje potencjalna możliwość potrącenia. Jednak, aby mogło dojść do potrącenia, istnieć muszą dwie wierzytelności osób, które są wzajemnie w stosunku do siebie dłużnikami i wierzycielami. Obok przesłanki wzajemności wierzytelności dla skuteczności potrącenia musi występować również przesłanka tożsamości osób.

W niniejszej sprawie C. W. złożył oświadczenie o potrąceniu wierzytelności przysługującej mu wraz z Z. D. jako współnikom spółki cywilnej (...) wobec S. Z., R. O. i M. K. (1) jako współników spółki cywilnej (...).

(...) spółki cywilnej ma przez cały czas trwania spółki charakter odrębny, traktowany jest jako współwłasność łączna. Wierzytelność przysługująca C. W. i Z. D. wobec współników spółki cywilnej (...) wchodzi w skład majątku wspólnego współników Z. D. i C. W.. Nie można przyjąć założenia, że po stronie współników spółki cywilnej (...) występuje solidarność wierzycieli, co uzasadniałoby możliwość dokonania potrącenia w niniejszej sprawie. Solidarność bierna współników spółki cywilnej – solidarna odpowiedzialność za zobowiązania wynika z ustawy – art. 369 kc. Natomiast co do solidarności czynnej współników spółki cywilnej brak jest podstawy prawnej – nie można jej wywodzić z istnienia solidarności biernej. Skoro nie występuje solidarność czynna po stronie współników spółki cywilnej, to nie występuje w niniejszej sprawie możliwość dokonania potrącenia. Wobec braku skuteczności oświadczenia o potrąceniu powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności podlega oddaleniu.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 kpc.

Apelację złożyli powodowie. Zaskarżyli wyrok w całości. Zarzucili naruszenie przepisu art. 498 kc poprzez błędną jego wykładnię poprzez przyjęcie, że po stronie powodów współników spółki cywilnej (...) nie występuje solidarność

wierzycieli, co uniemożliwiało dokonanie potrącenia. Zarzucili również naruszenie prawa procesowego, art. 233 kpc wynikające z bezzasadnego przyjęcia, że po stronie współników spółki cywilnej (...) nie występuje solidarność czynna.

Skarżący wnieśli o zmianę wyroku i uwzględnienie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu wskazali, że w sprawie I ACa 544/10 Sądu Apelacyjnego w Łodzi, której tezy rozstrzygnięcia zostały przywołane przez sąd pierwszej instancji jako podstawa rozważań w niniejszej sprawie, stan faktyczny był inny. W niniejszej sprawie wszyscy współnicy spółki cywilnej (...) są wierzycielami wszystkich współników spółki cywilnej (...). Natomiast w sprawie I ACa 544/10 dłużnik, pozwany przez współników spółki cywilnej, podniósł zarzut potrącenia swojej wierzytelności, która przysługiwała mu tylko do jednego współnika. Zasadny był więc pogląd, że potrącenie jako skierowane do odrębnego majątku spółki było niedopuszczalne. Sytuacja taka nie zachodzi w przedmiotowej sprawie. Ponadto sąd pominął, że W. D. i G. D. są następcami prawnymi zmarłego Z. D.. Okoliczność ta mogła mieć wpływ na pogląd sądu, że oświadczenia o potrąceniu złożone zostało nie w imieniu wszystkich wierzycieli – współników spółki cywilnej (...).

W odpowiedzi na apelację pozwani wnieśli o jej oddalenie na koszt powodów.

Wskazali, że potrącenie nie było możliwe, ponieważ nie występuje tożsamość osób zarówno po stronie powodowej, jak i pozwanej.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja jest uzasadniona.

W niniejszej sprawie – wbrew stanowisku sądu pierwszej instancji – nastąpiło skuteczne potrącenie wierzytelności zasądzonej nakazem zapłaty z dnia 22 listopada 1999 roku w sprawie Ng 1261/99 na rzecz C. W. i Z. D. – współników spółki cywilnej (...) od pozwanych S. Z., R. O. i M. K. (1) współników spółki cywilnej (...) z wierzytelności przysługującej A. S. (1), M. K. (1) i M. K. (1) wobec C. W., W. D. i G. D. na podstawie wyroku z dnia 22 marca 2011 roku w sprawie III C 369/10.

W konsekwencji wierzytelności umorzyły się do wysokości wierzytelności niższej, tj. wierzytelności określonej wyrokiem w sprawie III C 369/10, tj. do kwoty 8 569 zł, co skutkuje zasadnością zgłoszonego w niniejszej sprawie powództwa przeciwegzekucyjnego, w którym powodowie domagali się uznania, że nałożony na nich solidarnie obowiązek zapłaty z tytułu kosztów procesu wygasł, a to właśnie wobec potrącenia tej wierzytelności z ich wierzytelnością wobec pozwanych.

W tym miejscu wskazać należy, że wszystkie sporne stosunki i toczące się między stronami procesy, także w sprawie III C 369/10 Sądu Okręgowego w Łodzi, w sprawie I C 1278/11 Sądu Rejonowego dla Łodzi–Śródmieścia w Łodzi mają swe źródło we wcześniejszych stosunkach handlowych między Z. D. i C. W. współnikami spółki cywilnej (...) – z jednej strony i S. Z., R. O. i M. K. (1) współnikami spółki cywilnej (...) – z drugiej strony.

W. D. i G. D. oraz C. W. z pozwem w sprawie III C 369/10 wystąpili z tytułu uprawnienia do wierzytelności wynikającej m.in. z nakazu zapłaty w sprawie Ng 1261/99 Sądu Rejonowego w Sieradzu – przy czym W. D. i G. D. – jako spadkobiercy zmarłego współnika Z. D..

Sąd pierwszej instancji oddalając żądanie pozwu w niniejszej sprawie, wskazał, że nie występuje jedna z przesłanek skutecznego potrącenia, tj. przesłanka tożsamości osób, które byłyby wzajemnie wobec siebie wierzycielami i dłużnikami, jako że wierzycielami na podstawie tytułu wykonawczego w sprawie III C 369/10 są A. S. (1), M. K. (1) i M. K. (1) – solidarnie, dłużnikami C. W., W. D. i G. D. – solidarnie, natomiast na podstawie tytułu wykonawczego w sprawie Ng 1261/99 wierzycielami są Z. D. i C. W. współnicy spółki cywilnej (...), natomiast dłużnikami – S. Z., R. O. i M. K. (1) – współnicy spółki cywilnej (...). Sąd Rejonowy wskazał również, że wierzytelność określona w tytule

w sprawie Ng 1261/99 nie jest wierzytelnością C. W. i Z. D. jako osób fizycznych, tylko wierzytelnością spółki (...), którą oni zawiązali.

Istotnie, tak ta wierzytelność została określona w tytule wykonawczym i jako taka powstała – jako wierzytelność przysługująca jednemu podmiotowi – spółce, a nie wielu podmiotom w osobach wspólników.

W ocenie Sądu Okręgowego podjęte przez sąd pierwszej instancji rozstrzygnięcie miałoby swoje uzasadnienie w sytuacji nadal istniejącej tożsamości stanu prawnego tej wierzytelności – w dacie orzekania o przedmiocie powództwa przeciwegzekucyjnego i w dacie powstania tej wierzytelności. Tymczasem tak nie jest.

Wierzytelność ta w dacie jej powstania i stwierdzenia przez sąd w nakazie zapłaty była wierzytelnością przysługującą wspólnikom spółki cywilnej (...) w osobach C. W. i Z. D.. Spółkę tę tworzyli wówczas dwaj wspólnicy. Taka spółka obecnie już nie istnieje. Przestała istnieć z datą śmierci jednego ze wspólników – Z. D.. Jak wynika z załączonego do apelacji postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku (k. 124), Z. D. zmarł w dniu 30 września 2007 roku. Z chwilą jego śmierci spółka straciła swój byt prawny. Jest to oczywiste – skoro umiera jeden wspólnik, a wcześniej spółkę tę tworzyły tylko dwie osoby.

Zgodnie z przepisem art. 872 zd. 1 kc można zastrzec, że spadkobiercy wspólnika wejdą do spółki na jego miejsce. Jednakże przedmiotowa umowa spółki takiej regulacji nie zawierała (d. umowa spółki k.273-275 w aktach I C 12178/11 Sądu Okręgowego w Łodzi).

W sytuacji jak wyżej wierzytelność objęta tytułem wykonawczym w postaci nakazu zapłaty z dnia 22 listopada 1999 roku w sprawie Ng 1261/99 – z dniem śmierci wspólnika Z. D. – w sensie prawnym – przestała mieć charakter wierzytelności niepodzielnej, objętej współwłasnością łączną wspólników spółki cywilnej.

Skoro tak, stanowisko uzasadniające niemożności potrącenia – oparte na braku tożsamości podmiotowej wynikającej z nieistnienia tzw. solidarności czynnej wspólników spółki cywilnej – nie może być uznane za poprawne.

Z dokumentów zawartych w aktach sprawy III C 369/10 Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi wynika, że na podstawie tytułu w sprawie Ng 1261/99 toczyło się z wniosku Z. D. i C. W. postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 584/07 wszczęte za życia Z. D.. Następnie takie postępowanie toczyło się w innych sprawach – komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Łasku (Km 181/00 i Km 783/05) oraz komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi (Km 98/09). W toku toczącego się postępowania egzekucyjnego z wniosku Z. D. – wobec jego śmierci – nie było konieczne nadanie klauzuli wykonalności na rzecz spadkobierców – zostało podjęte z ich udziałem. To spadkobiercy zmarłego wspólnika Z. W. D. i G. D. – także jako uprawnieni do należącej do spadku po ich ojcu wierzytelności objętej nakazem zapłaty z dnia 22 listopada 1999 roku w sprawie Ng 1261/99 (wierzytelność – wobec postanowień umowy spółki – z chwilą śmierci Z. D. przypadała w połowie C. W., a w drugiej – spadkobiercom zmarłego wspólnika – W. D. i G. D.) wstąpili po śmierci ojca Z. D. do procesu wszczętego przez Z. D. i C. W. przeciwko A. S. (1), M. K. (1) i M. K. (1) o stwierdzenie nieważności czynności prawnej – umowy darowizny nieruchomości dokonanej przez M. K. (1) M. K. (1) na rzecz A. S. (1) w dniu 8 stycznia 1999 roku – w związku z toczącą się bezskutecznie egzekucją.

Powyższe w ocenie Sądu Okręgowego jednoznacznie wskazuje na to, że nie może być uznane stanowisko o braku tożsamości podmiotowej. Wierzytelność z nakazu zapłaty z dnia 22 listopada 1999 roku w sprawie Ng 1261/99 z chwilą śmierci wspólnika Z. D. stała się wierzytelnością przysługująca C. W. w połowie, a w drugiej połowie spadkobiercom Z. W. D. i G. D..

Ta wierzytelność nadal istnieje – powództwo przeciwegzekucyjne M. K. (2), S. Z. i R. O. przeciwko C. W., W. D. i G. D. zostało oddalone w sprawie I C 1278/11 Sądu Okręgowego w Łodzi.

Wierzytelność ta przewyższa – zasadniczo – wierzytelność A. S. (1), M. K. (1) i M. K. (1) powstałą w sprawie III C 369/10.

W takiej sytuacji zostało dokonane skuteczne potrącenie.

Zatem powództwo w niniejszej sprawie jest uzasadnione – w całości.

W takim stanie rzeczy w oparciu o przepis art. 386 § 1 kpc zaskarżone orzeczenie należało zmienić i uwzględnić powództwo w całości, jak w pkt 1 wyroku. W konsekwencji takiego rozstrzygnięcia przegrywających pozwanych obciążają również koszty procesu za pierwszą i drugą instancję, o których orzeczono na podstawie art. 98 kpc. Koszty te w postępowaniu przed Sądem Rejonowym obejmują: opłatę od pozwu w wysokości 429 zł, koszty zastępstwa prawnego w wysokości 1 200 zł (§ 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu – tekst jednolity Dz. U. 2013 poz. 490) oraz zwrot opłaty skarbowej od złożenia dokumentu stwierdzającego ustanowienie pełnomocnika w wysokości 17 zł – łącznie 1 646 zł. Natomiast w postępowaniu apelacyjnym koszty te stanowią łącznie kwotę 1 029 zł i obejmują: opłatę od apelacji w kwocie 429 zł oraz koszty zastępstwa prawnego w wysokości 600 zł (§ 6 pkt 4 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 powołanego wyżej rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości).